

soituminen näkyi muun muassa kirkosta eroamisina, kun se tuli mahdolliseksi.

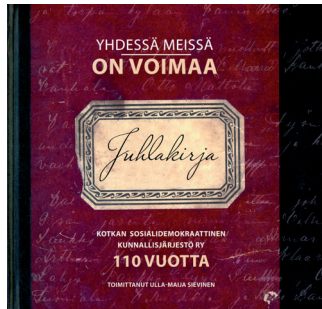
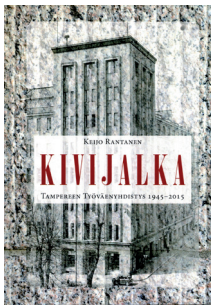
Hopun kirja on myös erinomainen hakuteos yli 30 paikkakunnan naiskaarteista nimi- ja paikannimihakemistoineen. Se on ammattikirjallisuutta, jonka lukijalla on hyvä olla myös perustietoa sisällissodasta. Tapahtumien kontekstualisointi jää aika pit-

källe lukijan tehtäväksi. Muutama sivu yleisestä tilanteesta ennen sotaa ja sodan jälkeen ei olisi ollut pahitteeksi. Myös kysymyksen siitä, mikä oli naisten osuus kapinahallituksen johdossa ja palveluksessa ylipäätään, olisi voinut nostaa esiin. Lintusen aikajänne on pidempi. Hän selittää yhteiskunnallisia ilmiöitä usean esimerkkihenkilön elämäнку-

lun kautta. Henkilöhakemisto olisi lisännyt huomattavasti kirjan arvoa paikallishistorian ja sukututkimuksen hakuteoksena.

Marjaliisa Hentilä
erikoistutkija, Työväen
Arkisto

Järjestöhistoriaa Tampereelta ja Kotkasta

Keijo Rantasen kirjoittaman historiikin lähtökohtana on kertoa Tampereen työväentalon sotien jälkeinen historia keskittyen 1980-luvulla alkaneeseen saneerausvaiheeseen. Toisena tavoitteena on tarkastella uudelleen sosiaalidemokraattisen liikkeen hajaannusta 1950–1960-luvuilla tamperelaisesta näkökulmasta ja kolmantena kuvata työväenyhdistyksen taivalta Tampereen Työväen Teatterin rinnalla.

Rantasen kronologisesti etenevän historiikin yhtenä punaisena lankana on Tampereen sosiaalidemokraattisen liikkeen sotien jälkeinen hajaannus. Tampereen demarit jakoutuivat kahteen leiriin, jotka henkilöityivät Unto Kanervaan ja Erkki Lindforsiin. Kanervalaiset hallitsivat työväenyhdistystä, lindforsilaisten asevelisocialistien hallinnassa oli puolestaan kunnallisjärjestö. Hajaannuksen taustalla vaikutti työväenyhdistyksen

Keijo Rantanen: Kivijalka. Tampereen työväenyhdistys 1945–2015.

Työväenmuseumo Werstaan julkaisuja 2016:3. Työväenmuseumo Werstas ja Tampereen työväenyhdistys, Tampere 2016. 363 s.

Ulla-Maija Sievinen (toim.):
Yhdessä meissä on voimaa. Kotkan Sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö ry, 110 vuotta. Kotkan Sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö, Kotka 2016. 251 s.

liiketoiminnasta kertyvien tulojen hallinnoiminen, joka oli kanervalaisen enemmistön hallinnassa. Lindforsilaiset olivat puolestaan korkeammassa asemassa kunnallishallinnossa. Tampereen sosiaalidemokraattien sisäinen hajaannus lomittui erikoisella tavalla SDP:n valtakunnalliseen jakautumiseen. Henkilösuhteiden vuoksi Tampereen lindforsilaiset asemoituivat vasemmistolaisempina miellettyjen skogilaisten jouk-

koihin Väinö Leskisen masinoimia tannerilaisia vastaan. Kanervalaiset jäivät SDP:n puoluejohdon eli Tannerin ja Leskisen puolelle. Puoluehajaannus huipentui 90 skogilaisen erottamiseen SDP:stä, jonka jälkeen erotetut jäsenet perustivat oman puolueen Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen Liiton (TPSL). Uuden puolueen perustamiseen Tampereen lindforsilaiset eivät sotkeentuneet. Sen sijaan he erkaantivat skogilaisista ns. ”kolmannelle tielle”, eikä heitä erotettu SDP:stä kanervalaikeiden pyynnöistä huolimatta.

Tampereen sosiaalidemokraattisen kentän hajaannus heijastui siihen, millaiset suhteet Tampereen työväen teatterilla oli kaupunginjohtoon. Kaupunginjohtajana toiminut Lindfors ajoi 1960-luvulla näkyvästi kaupunginteatterin perustamista Tampereelle. Työväen teatterin onneksi suunnitelma ei koskaan toteutunut. Tampereen sosiaalidemokraattien vanha jako aktualisoitui viimeisen kerran 1980-luvun alussa Työväen teatterin uudisrakennuksen tonttiin liittyvässä kiistassa. Työväenyhdistys joutui lopulta luovuttamaan kaupungille tontin saadakseen teatterilleen lisärakennuksen. Lindforsilaisten perillisenä tulkittu Pekka Paavola antoi ratkaisevan äänen tonttikiistassa. Hajaannuksen aikaiset manööverit antavat varsin ikävän kuvan molemmista osapuolista. Nykynäkökmästä tarkasteltuna sisäisten

kiistojen aiheet vaikuttavat lähes lapsellisilta.

Rantanen on vahvimillaan kuvatessaan sotien jälkeistä jälleenrakennusaikaa Tampereen työväenyhdistyksen näkökulmasta. Sosiaalidemokraattisen puolueen hajaannuksen ja siihen liittyvien tamperelaisten erikoisuuksien kuvaamisessa Rantanen onnistuu erinomaisesti. Teoksen alkupuolella Rantanen kuvaa ansiokkaasti ravintolatyöntekijöiden työoloja, työväenyhdistystä työnantajana ja ravintolan pyörittämisen mielenkiintoista arkea 1950–1960-luvuilla. Teoksen aikajänteen viimeiset 30 vuotta 1980-luvulta 2010-luvulle eivät tarjoa yhtä mielenkiintoista poliittista draamaa. Kun Rantanen esittelee teoksen loppupuolella kokousasiakkaiden kokonaispaketteja, hän sortuu mainosteksteille ominaiseen tyyliin.

Teoksen lähdepohja koostuu työväenyhdistyksen arkistoaineistosta. Lähdemateriaalin yksipuolisuus korostaa yhdistyksen näkökulmaa. Pöytäkirjojen lisäksi olisin kaivannut teokseen enemmänkin aikalauskokijoiden muistitietoa. Teoksen loppupuolella viitataan Matti Länsiön ja Jussi Koskisen antamiin tietoihin.

Kaiken kaikkiaan Rantasen teos onnistuu tavoitteessaan hyvin ja tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman Tampereen sosiaalidemokraattien sodanjälkeiseen historiaan.

Yhdessä meissä on voimaa on Ulla-Maija Sievisen toimittama Kotkan sosialidemo-

kraattisen kunnallisjärjestön 110-vuotisjuhlakirja. Teoksen tärkeimpänä tavoitteena on ollut kuvata Kotkan kehitystä viimeisen 40 vuoden osalta kolmen koon (Kotka, Karhula ja Kymi) kuntaliitoksen jälkeen. Historiikin toimituskunnan sanoma ilmaistaan teoksen nimessä.

Teoksen alussa on Pertti Paasion kirjoittama tiivis mutta osuva katsaus työväenliikkeen merkityksestä itsenäiselle Suomelle. Paasion tiivistelmästä nostan esille hänen osuvan tulkintansa puoluehajaannuksen syistä 1950-luvun puolivälissä. Paasion mukaan hajaannuksen voimakkuuden yhtenä taustasyynä vaikuttaa kommunisteja vastaan kamppailleiden järjestötoimitsijoiden turhautuminen toimettemuuteen sekä siitä ”johtunut herkkyys vähän verrytellä karkasi käsistä.”

Teoksen vahvuus on sen monipuolisuudessa. Useiden kirjoittajien käyttäminen laajentaa kuvattavaa kenttää, minkä vuoksi teoksen aineistolle löytyy varmasti tutkijoita myös tulevaisuudessa. Teoksessa esitellään laaja-alaisesti työväenliikkeen toimintaa nykyisen Kotkan alueella – osuusliiketoiminnasta työväentaloihin ja *Eteenpäin*-lehteen. Runsasta ja hienoa kuvitusta voi luonnehtia kollaasimaiseksi. Kuvitukseen on käytetty laajaa kuva-arkistoa, joiden lisäksi teoksessa esitellään kuvattuja alkuperäislähteitä.

Teosta vaivaa kronikka-
maisuus. Tapahtumien taust-

toittaminen on suppeaa ja päätökset sekä saavutukset vaikuttavat syntyvän ikään kuin itsestään. Kotkan sosiaalidemokraateista piirity teoksessa kuva voimakkaana kunnallispoliittisena vallankäyttäjänä. Kuva korostaa se, että historiikissa käsitellään muita kunnallispolitiikassa

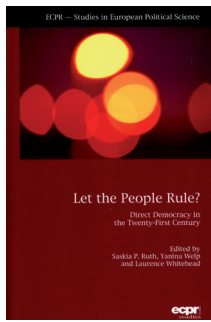
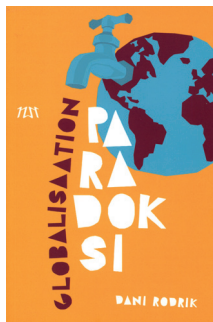
vaikuttaneita puolueita ainoastaan 2000-luvun osalta.

Teoksen mielenkiintoisimpia osuuksia ovat sen esittelemät eri henkilöiden muistelmat. Muistelmien käyttäminen kertoo myös liikkeen voimakkaan yhteisöllisestä perinteestä Kotkan seudulla.

Pete Pesonen

Työväen muistitieto-toimikunnan sihteeri; tohtorikoulutettava, Turun yliopisto

Demokratian mahdollisuudet globaalista paikalliseen

Dani Rodrik: Globalisaation paradoksi. Niin & näin, Tampere 2016. 350 s.

Saskia P Ruth, Yanina Welp ja Laurence Whitehead (toim.): Let the People Rule? Direct Democracy in the Twenty-First Century. ECPR Press, Colchester 2017. 234 s.

Anna Idström: Katsaus demokratiaa ja osallisuutta käsittelevän keskustelun nykytilaan. Tutkimuskatsauksia 2016:13. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki 2016. 102 s.

Miten demokratia ja globalisaatio sopivat yhteen? Onko suora demokratia ratkaisu edustuksellisen demokratian ongelmiin? Miten demokratiaa pitäisi paikallisesti kehittää? *Globalisaation paradoksi*, *Let the People Rule?* ja *Katsaus demokratiaa ja osallisuutta käsittelevän keskustelun nykytilaan* tarttuvat näihin kysymyksiin. Lähestymiskulma

vaihtelee kansainvälisen talousjärjestelmän ja demokratian välisestä jännitteestä kansalaisten osallistumismahdollisuuksiin suomalaisessa kunnassa.

Demokratian tila globaalissa talousjärjestelmässä

Kirjassaan *Globalisaation paradoksi* Harvardin professo-

ri Dani Rodrik haastaa viime vuosikymmenet vallalla olleen hyperglobalisaation paradigman tarkkanäköisesti. Rodrik kirjoitti teoksensa vuoden 2008 talouskriisin jälkimainin-geissa, mutta Brexit-äänestys ja Donald Trumpin nousu ovat tehneet siitä hyvin ajan-kohtaisen.

Rodrikin mukaan globalisaatiota on toteutettu liiaksi